

Mirsad Hadžikadić:

Mislim da je policijski sat pomjeren sa 18:00 na 20:00, pa sve do 05:00. Još uvijek je na snazi odluka da mlađi od 18 i stariji od 65 godina uopšte ne mogu napuštati svoje domove. Uvode se i dodatne mjere, tako da sad skoro da dvije osobe ne mogu šetati jedna uz drugu, čak ni tokom dana. I cijelo vrijeme se građani pozivaju da bez nužne potrebe ne izlaze vani. Ali nakon 20:00 nikom nije dozvoljeno kretanje, osim ako nemate posebnu dozvolu, jer vas policija može uhapsiti i pritvoriti. Ako vas uhvate, prijete vam kazna do pet godina zatvora jer time ugrožavate živote drugih ljudi. U Republici Srpskoj se pokušava učiniti nešto za ljude koji su sve vrijeme u karantinu, tako da je toj kategoriji ljudi, znači mlađima od 18 i starijima od 65 godina, dozvoljeno da dva puta sedmično izađu vani. Starijima od 65 godina dozvoljeno je da izađu iz domova na tri sata, ali u tih tri sata svi ostali moraju da ostanu u kućama. Međutim, u Federaciji toga nema. Vidjećemo, biće zanimljivo.

Clark Curtis:

A ti? Jesi li ti dobro? Je li Mirzeta dobro?

Mirsad Hadžikadić:

Da, mi smo sasvim dobro. Jednostavno pokušavamo da ostanemo pribrani. Tu je i posao preko Skype-a, što je dobro, a radimo i vježbe oko pola sata dnevno, gledamo televiziju, razgovaramo. Ali sama činjenica da ste dugo vremena zatvoreni u četiri zida uopšte ne pomaže. Sve u svemu, dobro smo. Međutim, mislim da bi uskoro neko morao da uzme u obzir psihološke efekte koje ova cjelokupna situacija može imati na ljude. Očigledno je da su se svi našli u nepoznatoj situaciji. Kao da sve ove vladajuće strukture, svi ovi ljudi koji bi trebalo da se brinu o narodu, o građanima, nikad nisu sjeli i razmislili o djelovanju u hitnim slučajevima ili izuzetnim okolnostima. Kao da je samo važno da se bave dnevnopolitičkim pitanjima, a da će sve ostalo biti kako treba. Skoro da su zaboravili šta znači voditi računa o ljudima. Jer ove mjere su u stvari polovične mjere. One su prekasno uvedene i nisu dovoljne, donesene su bezvoljno i politički su motivisane. Sve ovo ih je zateklo na spavanju, tako da su okamenjeni poput jelena zaslijepjenog farovima automobila. Ja sam u zaista velikom šoku, i to ne samo situacijom u BiH ili SAD-u, već u cijelom svijetu. Kao da nikad niko nije predvidio da bi moglo doći do određene krizne situacije. Možda su oni spremni za finansijsku krizu, mada ni u to nisam siguran. Ali kad je u

pitanju dobrobit građana, ako izuzmemo finansijsku dobrobit, ovo je potpuni šok. Tako da je za mene najveća spoznaja činjenica da su svi uhvaćeni nespremni. Kad kažem svi, mislim na sve države, sve političare. Zanimljiv mi je primjer Švedske i ljudi u Švedskoj. Jedan od ministara, čini mi se ministar finansija, odgovarao je na pitanja novinara o njihovom odgovoru na ovu kriznu situaciju. A njihov odgovor je bio da narod može da se zarazi, i da će sve biti u redu. Rekli su i da neće zatvarati firme. Na pitanje zašto se ne uvedu mjere društvenog udaljavanja, rekao je da su njihovi građani ionako rezervisani, da idu kući i ostaju u kući, da nemaju tako aktivan društveni život, da su ljudi uopšteno odgovorni, da će svako učiniti ono što treba, da su ljudi obrazovani, da svi vide šta se dešava i da će pravilno postupiti i da im se ne kaže šta treba da rade. Tako da ćemo vidjeti kako će to izgledati. I Ujedinjeno Kraljevstvo je na početku imalo sličan pristup, međutim kasnije su uveli drastične mjere, tako da ćemo vidjeti da li će i Švedska učiniti isto. Kako rekoh, činjenica da su svi zatečeni nespremni, nesvjesni, nesposobni da predvide nešto slično, zaista mi je otvorila oči. Mi koji se bavimo simulacionim modeliranjem, računarstvom, mašinskim učenjem ili naukom o podacima naučeni smo da predvidimo određene stvari, tako da mi je možda iz tog razloga još i čudnije vidjeti kako ljudi čekaju da se nešto desi, a tek onda reaguju, umjesto da predvide tako nešto nakon što vide šta se dešava u drugim zemljama. Jednostavno su čekali da vide da li će se to desiti i njima, pa ako se i desi, nešto će smisliti. U svakom slučaju, zanimljivo je. Inače, teško je govoriti o bilo kakvim novim dešavanjima, jer smo razgovarali prošlog četvrtka, ali zaista je bilo puno sastanaka, i to sve putem Skype-a. Neki od njih su bili jednostavno telefonski razgovori, juče smo imali sastanak političkog savjetodavnog odbora, prošli put smo imali sastanak Predsjedništva, a danas još jedan. Donio sam odluku da smanjim broj tačaka dnevnog reda na šest, uz dodatak tačke o ostalim pitanjima. Međutim, ispostavilo se da je sastanak ponovo trajao tri sata, a ne dva. Što se tiče tema o kojima raspravljamo, ponovo su aktuelni izbori, odnosno razgovaramo o tome kako da se pripremimo i kako da utvrdimo koji ljudi će biti naši kandidati. Uvidjeli smo da imamo manje ljudi nego što smo mislili da ćemo imati, tako da je pitanje zašto je to tako i šta ćemo učiniti po tom pitanju. Pri tom mislim na ljude koji će biti kandidati za određene funkcije. Moja pretpostavka je da se neki ljudi zaista pribojavaju, jer će to biti jasan znak vladajućim strankama da se oni nalaze u taboru druge stranke. Ima puno onih koji smatraju da nisu dovoljno

kvalifikovani, jer konstatno govorimo o obrazovanju, tako da neki ljudi vjerovatno misle da moraju biti magistri ili doktori nauka da bi se kandidovali. Ni finansijsko pitanje im nije najjasnije, jer smo zamolili sve kandidate da pomognu oko prikupljanja sredstava, tako da se plaše da će neko od njih tražiti da daju dvije ili tri hiljade KM, iako se ne radi o tome. Mi smo ih zamolili da nam pomognu da prikupimo sredstva, pa ako u tom ne uspiju, nikom ništa. Ali mi ne tražimo od njih da daju svoj novac. Osim toga, čini mi se da ima puno ljudi koji žele da ih molimo. Mi po prirodi nismo osobe koje vole da volontiraju, odnosno koje će same pitati šta mogu da urade. Ljudi čekaju da ih neko preporuči, da im se javi i da kaže da ima visoko mišljenje o njima. Tako da je to još jedno od aktuelnih pitanja kojim moramo da se pozabavimo. Naravno, aktuelna su i brojna druga pitanja. Razmatramo kako da reagujemo na trenutna dešavanja, odnosno šta da učinimo u trenutnoj situaciji. Nedavno sam napravio video-snimak u kojem sam objasnio na koji način smo mi kao Platforma za progres pružili pomoć u trenutnoj situaciji. Puno toga se dešava i na organizacionom nivou. Jedno od najvažnijih pitanja je bilo da li bismo trebali da organizujemo četiri opštine koje čine grad Sarajevo u jedan nadzorni odbor koji bi im pomogao pri koordinaciji aktivnosti. To pitanje trenutno razmatraju organi pokreta. Nakon razmatranja na nivou Predsjedništva, vratili smo to pitanje na regionalni nivo, kako bi oni donijeli odluku o tome na koji način žele da se organizuju. Ali bilo je dosta rasprave o tome šta to znači i kako takvu odluku realizovati. Kad su u pitanju izbori, razgovarali smo o našim pripremnim aktivnostima. Sve je na neki način stalo, mada mi i dalje imamo dnevne sastanke sa svim ključnim akterima. U centru pažnje je ponovo finansijska situacija, jer mi smo imali članarinu koja je bila obavezna, a ne na dobrovoljnoj osnovi, i čini mi se da je rok za produženje bio kraj marta. Ali taj rok moramo da produžimo zbog korona virusa, jer ljudi nisu mogli da se kreću i izvrše potrebnu uplatu. Uglavnom, često razgovaramo o finansijama i održavamo brojne sastanke s ljudima u dijaspori, s ljudima koji prikupljaju novac, zatim sastanke Predsjedništva, političkog savjetodavnog odbora i slično. Vrijedi spomenuti zanimljiv sastanak sa stručnim timom za oblast zdravstva. Oni su pripremili saopštenje za medije i željeli su da se ono pošalje relevantnim nivoima vlasti, te da se eventualno i objavi kao saopštenje za medije. Međutim, političkom savjetodavnom odboru nije se dopala nijedna od pet predloženih mjera. Recimo, jedna od njih odnosila se na privatnost, ali oni su rekli da treba da se objavi ne samo ime i

prezime, već i adresa svih onih koji krše mjere izolacije. Naime, ljudima koji su zaraženi naloženo je da budu u izolaciji u svojim domovima. Znači, taj stručni tim insistira da se objavljuju njihova imena i adrese, kako bi ljudi mogli da ih kontrolišu. Međutim, mi kao politički savjetodavni odbor, odnosno Predsjedništvo, to ne podržavamo, jer smatramo da treba zaštititi privatnost ljudi, i ne želimo da građani postanu privatna policija koja će kontrolisati i uznemiravati ljude. Imali smo jedan slučaj u gradu Tuzli, gdje su ljudi zaista uznemiravali oca i kćerku koji su navodno izlazili vani, ali mi ne podržavamo svojevóljno istjerivanje pravde. Osim toga, taj tim predlaže da se mjere držanja udaljenosti primjenjuju i kod kuće, ali nam nije jasno kako je to moguće primijeniti u kući. Ako imamo porodicu od četiri člana, da li oni treba da obilaze jedno drugo u širokom luku? Da li treba da za svakog člana odrede posebnu stolicu, pa da drugi članovi ne mogu da sjede na tim stolicama? Oni moraju da otvore ista vrata ako idu u kupatilo, oni dodiruju iste predmete, i slično. Kako primijeniti takvu mjeru? Kako preporučiti mjeru koju je nemoguće primijeniti ili verifikovati? Kako nametnuti mjeru kojom ćete spriječiti majke da dodiruju svoju djecu? Znam da treba da budemo pažljivi, da nosimo rukavice, pa čak i da nosimo masku u kući, ako je to potrebno. Ali kako držati razmak od dva metra u malom stanu? U svakom slučaju, bilo je zanimljivo. Prosljedili smo taj dokument našim pravnim ekspertima, koji su utvrdili da su neke od predloženih mjera već na snazi, ali i da neke od mjera krše određene zakonske propise. Njihovo mišljenje je dostavljeno članovima stručnog tima za oblast zdravstva, koji su se uvrijedili, i koji su sad dodali još tri mjere, ali su dokument sad poslali članovima Predsjedništva, od kojih traže da oni odobre dokument, kako bi on mogao da bude dostavljen relevantnim organima vlasti. Sve u svemu, situacija je zaista zanimljiva. Imamo stručnjake koji su predložili određene mjere za većinu kojih mi ostali smatramo ili da nisu primjenjive ili da ne predstavljaju ništa novo. Međutim, oni insistiraju na njima, tako da smo u situaciji da se protivimo mišljenju sopstvenih stručnjaka. Oni tvrde da su oni stručnjaci, a ne mi, ali mi im kažemo da su oni stručnjaci za određene oblasti medicine, ali da nisu stručnjaci za pitanja privatnosti, za pitanja provođenja zakona ili za pitanja logike i zdravog razuma. Tako da ćemo večeras morati da se pozabavimo i tim pitanjem. Vjerovatno ćemo izgubiti neke od njih, jer će se naljutiti i otići. Što se tiče drugih aktuelnih pitanja, juče je Hrvatska, po riječima jednog od njenih ministara ili sekretara, donijela odluku o izgradnji skladišta za odlaganje nuklearnog

otpada u blizini granice s BiH. Tako da smo juče razmatrali načine na koje bismo mogli reagovati na tu odluku ili izdati saopštenje za medije. Međutim, danas smo od određenih ljudi čuli da ministar ili sekretar ne može donijeti takvu odluku, već da takvu odluku mora da odobri parlament. A parlament takvu odluku nije odobrio. Ali mi ne znamo da li je neko na neki način dao znak Ministarstvu zdravlja ili bezbjednosti da preduzme određene korake u tom smislu bez odobrenja vlade. Dakle, to je zaista interesantna situacija i ljudi se trude da otkriju šta je istina a šta nije i kome odgovoriti, jer smo se mi kao Bosna i Hercegovina snažno žalili na njihove planove sve vrijeme prošle godine, ali oni nastavljaju sa svojim planovima. To se dešava u kontekstu pandemije korona virusa. Plašite se da će ljudi početi da uvode mjere koje neće biti primijećene jer će pažnja biti usmjerena na nešto drugo pa će takve stvari samo proletjeti neprimijećene. Tako je i premijer Mađarske Orban usvojio neka zaista široka ovlaštenja po kojima može djelovati jednostrano i odlučiti što god želi i to na neodređeno vrijeme. Nedavno je bio jedan članak u *New York Timesu* koji upozorava ljude o ovom trendu: u vrijeme krize diktatori usvajaju zakone i propise koji im dopuštaju da djeluju kao diktatori dugo vremena i nakon što kriza prođe, bez ikakve namjere da otklone takva ovlaštenja. Bilo kako bilo, interesantno je i mi radimo koliko god možemo pokušavajući da osnažimo organizaciju, da se pripremimo za izbore i da pomognemo državi, društvu, građanima i susjedima koliko god možemo. Vidjet ćemo koliko uspješni ćemo biti u tome.

Clark Curtis:

Koliko je teško, s obzirom na okolnosti gdje se sve radi virtualnim putem i gdje su ljudi, vjerujem, općenito rastrzani zbog korona virusa?

Mirsad Hadžikadić:

To je tačno, i s jedne strane nije lako jer se ovdje dosta posla obavlja uz kafu. Kafa je naš golf teren. Ljudi puše i popiju petnaestak kafa dnevno i razgovaraju o svemu, i to se smatra obavljanjem posla. Sada imamo mnogo više vremena jer se sastanci ne održavaju, a većina naših sastanaka su interne prirode, pa pokušavamo to iskoristiti da formalizujemo naše komunikacijske procese. Na primjer po pitanju odluka upravnog odbora: ko im ima pristup, da li se one šalju svima, da li oni znaju za njih, kako ih oni primjenjuju, ko komunicira s kim. Moramo pripremiti internet stranicu koja je trebala da bude gotova 15. marta a još uvijek nije spremna iako ljudi

zapravo imaju više vremena da to urade. Novi ljudi ulaze u odbor zbog naših nadolazećih izbora. Mi ih uključujemo u odbor i brinemo se da su svi usklađeni sa našom misijom i da vlada dobra hemija među našim timom. Sada imamo i svog prvog izvršnog direktora, koji polako stiče kontrolu nad stvarima i održava sastanke sa rukovoditeljima opštinskih odbora kako bi što bolje razumio njihove probleme. Imamo skoro 40 tih odbora pa on mora da zove mnoge ljude. Dakle, s jedne strane imamo više vremena, a s druge smo manje učinkoviti jer je svako u svom prostoru izolacije i nije lako samo ušetati u ured drugih ljudi ili ih pozvati sebi u ured i pitati stvari. To mora biti ciljani poziv da se vidi kad neko ima vremena i može li se razgovarati, te ko još treba da bude uključen. Sve to zahtijeva planiranje. Dakle, stvari su usporile, ali imamo više vremena. Svi su kod kuće, pa i mladi ljudi sa djecom koji onda moraju provoditi više vremena s djecom pa imaju manje vremena da vam posvete, iako općenito imaju više vremena. Vjerovatno smo sada produktivniji nego tokom prve sedmice, prosto jer smo organizovaniji, ali je to još uvijek daleko od prave stvari.

Clark Curtis:

Moraš li ohrabrivati svoje članove da se nastavi sa svim uprkos korona virusu, potičući ih da se održi duh uprkos svemu što se dešava?

Mirsad Hadžikadić:

Da. Sad se radi o psihologiji, i skoro je kao da im ti sastanci dođu kao distrakcija od realnosti. Ti sastanci na kojima možemo razgovarati o nečemu drugom su zapravo neka vrsta olakšanja. Na televiziji se sada konstantno priča o broju mrtvih, o broju zaraženih, o tome šta ljudi rade u drugim gradovima. Znam da će fokus biti prebačen na ekonomiju, vjerovatno za par sedmica, barem ovdje, ali mi dobijamo izvještaje o ljudima koji su otpušteni. Premijer Federacije, većeg entiteta Bosne i Hercegovine, dao je izjavu da je 6000 ljudi izgubilo poslove, ali da oni nisu otpušteni, nego su jednostavno izgubili svoje poslove. Mislím, znam da si političar i da želiš da to izgleda bolje, ali koja je razlika: izgubio si posao ili si otpušten? Još depresivnija stvar na televiziji je konstantna diskusija o tome što se dešava u Italiji, o broju mrtvih danas, 785 danas, a ukupan broj je toliko, pa pogledaj Španiju, pa pogledaj Sjedinjene Američke Države, pa pogledaj nas. I vi sjedite tu i kažete: „Čekaj malo, ja ne idem nigdje, ja sjedim tu već dvije sedmice.“ Nešto je dobro ali da li ono djeluje ili ne djeluje? Neko bi trebao znati da li radimo ono što treba

da radimo. Dvije sedmice takvog djelovanja, nešto dobro bi trebalo da proiziđe iz toga. Neki brojevi bi trebali biti niži, a ja to ne vidim. Pa hajde, vi ili ne znate, ili ne gledate u pravi set brojeva, ili nam nešto ne govorite. Iskreno, pored onih velikih ratova, ovo je jedan od onih velikih svjetskih eksperimenata o kojima niko nije razmišljao i za koje se niko nije pripremio, pa stoga čak i te psihološke posljedice. Oni pozivaju stručnjake da o tome govore na televiziji, ali ne i vlade koje su poduzele te mjere. Sjećam se naređenja koje je izdato da osobe mlađe od 18 i osobe starije od 65 ne smiju izlaziti do 30. marta. Čuo sam to i tome je sad dvije sedmice. Drugi april je, i pretpostavlja se da je to prošlo, ali niko ništa nije rekao. Nisu rekli da li to produžavaju ili mijenjaju, i ljudi su odlučili da samo nastave tako. Ali čekaj malo, ja mogu izaći sada, i ako me policija zaustavi i zatraži da provjeri moju ličnu kartu, onda šta da radim i šta da im kažem? Dakle, teško je ne klonuti duhom. Nedavno sam uradio nešto na našoj Facebook stranici. Pored mojih skoro svakodnevnih video snimaka i poruka, odlučio sam da uradim nešto za tu psihološku stranu, da održimo raspoloženje, i pokušao sam odlučiti šta da obučem taj dan, i naišao sam na dres fudbalskog tima iz Mostara. Znam da ne mogu obući dres lokalnog tima jer imaju dva tako da ako obučete jedan, gubite pola članstva. Zato sam obukao taj jer je neopasan. Skoro svi ih vole jer su ispali iz premijer lige a onda se vratili, i uvijek su bili omiljeni u zemlji jer nikad nisu bili na vrhu ali su bili blizu vrha. Bilo kako bilo, obukao sam dres Veleža iz Mostara. Reakcija je bila fantastična, naročito su se obradovali ljudi iz Mostara. Dobio sam puno lajkova, pa sam pomislio da je to odlično. Imam još dresova, a jedan je od tima sa sjeverozapada Bosne, pa sam obukao taj dres, jer i sjeverozapad Bosne nam je važan pa sam želio da im poručim da mislim i na njih. Ponovo je bilo odlično i ljudima se svidjelo. A onda su ljudi počeli da zapitkuju šta je sa Sarajevom i Željom, a to su dva lokalna tima, govoreći da im trebaju i ta dva dresa, i iznenada se pokrenula velika bitka, ali vrlo pozitivna, sa pozitivnim komentarima. I ja sam rekao da je ok, da ću ih obući, ali da mi moraju reći koji da obučem prvi. Pa sam to stavio na glasanje: da li da prvo nosim dres Sarajeva ili Željezničara. Bilo je interesantno i ljudi su počeli glasati i pozivati prijatelje i članove porodice da glasaju koji dres ću nositi koji dan. Nosit ću oba, ali koji prvo? Onda sam dobio poziv od svog tima za komunikacije, koji su mi rekli da su čuli da neki ljudi govore da su ozbiljna vremena a ja govorim o dresovima i fudbalu. Šta? Pa su oni odgovorili da je to zapravo bila reakcija na njihov zahtjev, i da treba da samo nastavimo. Ja sam rekao ok, jer

ovo je u službi ljudi, nešto što će im poslužiti kao distrakcija od njihovih briga. Nema sporta na televiziji. Zato sam naredni dan kreirao video od tri minuta, kako bih objasnio šta je Platforma za progres radila u ovo vrijeme, a usput je jedan od doprinosa i to da vam skrenemo misli od tih stvari fotografisanjem u dresovima i kreiranjem te ankete. I onda sam jedan dan obukao dres državne reprezentacije, na šta je reakcija takođe bila jako dobra. Razlog zbog kojeg ti ovo govorim je to da, čak i kad želite da date sve od sebe i da učinite nešto da održite raspoloženje i razvežete čvor tradicije Bosanaca da se žale na sve i svašta, bit će ljudi koji će reći da niste ozbiljan političar jer oblačite dresove. Istovremeno na internetu, Viberu, Twitteru ili bilo gdje imate brojne video snimke koji su većinom smiješni, najsmješnije situacije ikada, i svi ih gledamo i niko ne kaže da je to pogrešno. Ljudi očito žele distrakcije jer pokušavaju da si ovu situaciju olakšaju i da nađu ponešto smiješno. A onda se nađe taj Bosanac koji kaže da to nije u redu. To me podsjetilo na izreku da nijedno dobro djelo neće proći nekažnjeno. To je zaista tačno, barem za neke grupe ljude. Bilo kako bilo, napričah ja svašta i ne odgovorih na pitanje, ali barem sam nešto rekao.

Clark Curtis:

Odgovorio si na pitanje, u redu je. Tvoja putovanja po zemlji i susjednim državama su takođe poremećena. Kako to trenutno utiče na stvari? Nosiš se s tim najbolje što možeš, pretpostavljam.

Mirsad Hadžikadić:

Da, putovanja su prestala. Nisam čak to ni uvidio, niti sam pregledao svoj kalendar jer sam jednostavno pretpostavio da je sve otkazano. Međutim, oni su otkazali mnoge stvari ali ih nisu uklonili iz mog kalendara tako da svaki dan vidim šta se trebalo održati taj dan: toliko javnih tribina i posjeta odborima kako bismo ih malo motivisali i kako bismo razgovarali o izborima i dali im smjernice. Ovo će zaista biti ogromno nazadovanje za nas po pitanju organizacijske spremnosti da prođemo dobro na nadolazećim izborima. Ranjiviji smo od ostalih prosto zato što smo novi i što nemamo uspostavljene te interne stvari i ovo je trebao biti naš prvi put. Bit će interesantno, ali takav je život, šta se može.

Clark Curtis:

Kad je riječ o tome, je li bilo još diskusije o samim izborima, da li će biti održani, da li će biti odgođeni i tako te stvari?

Mirsad Hadžikadić:

Nije bilo diskusija. Bio je samo jedan razgovor, koji sam spomenuo prošli put, o mogućnosti da zatražimo odgađanje izbora i da se taj novac iskoristi za potporu bolnicama u borbi protiv korona virusa i njegovih posljedica, ali smo odlučili da to ipak ne činimo. Jedna osoba iz naše organizacije poznaje nekog u Centralnoj izbornoj komisiji i oni su razgovarali o tom pitanju i odgovor je jednostavno da odluka o tome nije donesena. Znam da će doći do ogromne diskusije, jer mnogi ljudi ne žele gledati ovu vladu i lokalne vlade još dvije godine, ali glasanje bi moglo biti teško. To bi moglo stvoriti zaista dobru mogućnost da se uvede elektronsko glasanje, ali sa trenutnim političkim sastavom to je malo vjerovatno.